

**देवदासी निर्वाह अनुदान योजनेअंतर्गत निर्वाह
अनुदान घेणाऱ्या देवदासींना संजय गांधी निराधार
अनुदान योजनेत व श्रावणबाळ सेवा राज्य
निवृत्तीवेतन योजनेत वर्ग करण्याबाबत.**

महाराष्ट्र शासन

महिला व बाल विकास विभाग

शासन निर्णय क्रमांक : संकीर्ण-२०१०/ प्र.क्र. २१५ (भाग-२) / का-२

नवीन प्रशासन भवन, ३ रा मजला

मंत्रालय, मुंबई- ४०० ०३२.

दिनांक : १५ फेब्रुवारी, २०११.

पहा :- १) शासन निर्णय, महिला व बाल विकास विभाग, क्र.८९/२००१/डीआरएस-२००१/

प्रक्र.४१६/ का.२, दि.१५.६.२००१.

२) शासन निर्णय, महिला व बाल विकास विभाग, क्र.संकीर्ण-२००७/प्रक्र.१९४/का.२,

दि.२५ जानेवारी, २००८.

३) शासन निर्णय, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, क्र.विसयो-२०१०/ प्रक्र.१७५/

विसयो-२, दि.२६ ऑक्टोबर, २०१०.

प्रस्तावना :- महाराष्ट्र देवदासी प्रथा (नाहिशी करणे) अधिनियम, २००५ हा दि.११ ऑगस्ट, २००६ रोजी अंमलात आलेला असून त्यामध्ये कोणतीही स्त्री देवदासी म्हणून समर्पन करणे, अशी कोणतीही कृती किंवा समारंभ पार पाडण्यात भाग घेणे किंवा त्यास अप प्रेरणा देणे, देवदासी प्रथेचा प्रसार करणे इ.यास बेकायदेशीर घोषित करण्यात आलेले आहे. पूर्वीच्या देवदासी म्हणून संबोधित करण्यात येणाऱ्या या महिलांना मुख्य प्रवाहात आणणे व देवदासी स्त्री म्हणून त्यांचे स्वतंत्र अस्तित्व /ओळख संपविणे गरजेचे असून, ज्याप्रमाणे निराश्रित, घटस्फोटीत, विधवा, निराधार, दारिद्र्य रेषेखालील महिलांसाठी शासनाच्या विविध विभागामार्फत योजना राबविल्या जातात, अशा योजनेअंतर्गत त्यांना सामावून घेवून त्या-त्या योजनेचा लाभ देण्याबाबत सर्व समावेशक विचार करणे आवश्यक आहे. देवदासी महिला देखिल निराधार, निराश्रित याच संवर्गात मोडत असल्याने महिला व बाल विकास विभागामार्फत देवदासीसाठी स्वतंत्र योजना राबविण्याऐवजी संजय गांधी निराधार अनुदान योजनेअंतर्गत व श्रावणबाळ सेवा राज्य निवृत्तीवेतन योजनेत त्यांचा समावेश करणे गरजेचे असल्याने या एकाच योजनेखाली सर्व लाभार्थ्यांना लाभ देण्यासाठी व योजनांमध्ये एकरूपता आणण्याच्या दृष्टीने कार्यवाही करण्याची बाब विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :- त्याअनुषंगाने सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभागाने उपरोक्त पहा येथील दि.२६ ऑक्टोबर, २०१० च्या शासन निर्णयान्वये महिला व बाल विकास विभागामार्फत राबविण्यात येणाऱ्या देवदासी निर्वाह अनुदान योजनेअंतर्गत निर्वाह अनुदानाचा लाभ देण्यात येत आहे, अशा माहे ऑक्टोबर, २०१० अखेर ३९०७ अधिकृत देवदासींना, महिला व बाल विकास विभागाच्या देवदासी निर्वाह अनुदानाच्या योजनेतून वगळून त्याऐवजी त्यांना सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभागाच्या संजय गांधी निराधार अनुदान योजनेत व श्रावणबाळ सेवा राज्य निवृत्ती वेतन योजनेत लाभार्थी म्हणून समाविष्ट करण्यात आलेले आहे. महिला व बाल विकास विभागामार्फत देवदासी महिलांना देवदासी निर्वाह अनुदान योजनेअंतर्गत निर्वाह भत्ता या चालू आर्थिक वर्षात म्हणजेच माहे मार्च, २०११ पर्यंतचे अनुदान महिला व बाल विकास विभागामार्फत देण्यात यावे. माहे एप्रिल, २०११ पासून सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभागाने त्यांना संजय गांधी निराधार अनुदान योजनेअंतर्गत निर्वाह भत्ता अनुदान देण्यात यावे. देवदासी महिलांना देवदासी निर्वाह अनुदान योजनेअंतर्गत निर्वाह भत्ता देण्यात येत असल्याने त्यांना संजय गांधी निराधार अनुदान योजनेअंतर्गत निर्वाह भत्ता देण्यासाठी कोणत्याही प्रकारची कागदपत्रे मागविण्यात येवू नयेत. तसेच मुंबई शहर, मुंबई उपनगर, सिंधुदुर्ग, पुणे, सातारा, सांगली, कोल्हापूर, सोलापूर, नांदेड, उस्मानाबाद, या संबंधित जिल्ह्याचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा महिला व बाल विकास अधिकारी व उप मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांनी त्यांच्या अखत्यारितील जिल्हानिहाय व तालुका निहाय अधिकृत देवदासींच्या संख्येनुसार नाव, पत्ता, वय, सध्या देवदासी योजनेअंतर्गत अनुदानाचे प्रदान करण्यात येत असलेल्या बँकेचे नाव, पत्ता व लाभार्थीच्या बँकेचे खाते क्रमांक इ.बाबत आवश्यक ती माहितीची यादी संबंधित जिल्हाधिकारी व जिल्हा व तालुका निहाय संबंधित तहसिलदार /नायब तहसिलदार यांच्याकडे संजय गांधी निराधार अनुदान योजनेअंतर्गत/श्रावणबाळ सेवा राज्य निवृत्तीवेतन योजनेअंतर्गत अनुदानाचा लाभ अदा करण्यासाठी त्वरित पाठविण्याची कार्यवाही करावी. तसेच उप आयुक्त (महिला विकास), महिला व बाल विकास आयुक्तालय, पुणे यांनी याबाबत आढावा घेवून, संबंधित अधिकारी/कार्यालयाकडे देवदासींची यादी पाठविण्यात आल्याचे व संजय गांधी निराधार अनुदान योजनेअंतर्गत व श्रावणबाळ सेवा राज्य निवृत्तीवेतन योजनेअंतर्गत अनुदान वितरीत करण्यात येत असल्याची खातरजमा करण्यात यावी.

२. तसेच महिला व बाल विकास विभागामार्फत देवदासी निर्वाह अनुदान योजनेअंतर्गत देवदासींना अनुदान माहे मार्च, २०१० पर्यंत अदा करण्यात यावे. पुढील आर्थिक वर्षापासून (२०११- १२ पासून) सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभागाने यासाठी पूर्ण तरतूद करावी.

३. सदर शासन निर्णय सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभागाच्या सहमतीने व त्यांच्या अनौपचारिक संदर्भ क्र.५०२६ / विसयो-२, दि. १०.१२.२०१० अन्वये निर्गमित करण्यात येत आहे.

४. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या वेबसाईट वर उपलब्ध करून देण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०११०२१५२१३०५५००१ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

सही /-
(वन्दना कृष्णा)
प्रधान सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

मा.राज्यपालांचे सचिव, राजभवन, मुंबई.

मा.मुख्यमंत्र्यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई.

मा.उपमुख्यमंत्र्यांचे सचिव, मंत्रालय, मुंबई.

मा.मंत्री, महिला व बाल विकास यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.

मा.राज्यमंत्री, महिला व बाल विकास यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.

मा.सर्व मंत्री / राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.

मा.मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई.

सर्व अप्पर मुख्य सचिव /प्रधान सचिव /सचिव, मंत्रालयीन विभाग, मुंबई.

प्रधान सचिव, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई

पोलीस महासंचालक, पोलीस मुख्यालय, मुंबई.

सदस्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य महिला आयोग, मुंबई

सचिव, महाराष्ट्र बाल हक्क संरक्षण आयोग, मुंबई

व्यवस्थापकीय संचालक, महिला आर्थिक विकास महामंडळ, मुंबई.

आयुक्त, महिला व बाल विकास आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.

महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.

संचालक, समाजकल्याण, महाराष्ट्र राज्य पुणे

संचालक, नागरी प्रशासन, नवीन प्रशासकीय इमारत, मुंबई

सर्व विभागीय आयुक्त,

सर्व महानगरपालिका आयुक्त

सर्व जिल्हाधिकारी,

सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी

सर्व जिल्हा महिला व बाल विकास अधिकारी

संचालक लेखा व कोषागारे, मुंबई

संचालक अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई

अधिदान व लेखा अधिकारी व लेखा कार्यालय, मुंबई

विभागीय समाज कल्याण अधिकारी, (मुंबई /नासिक /पुणे/ औरंगाबाद /अमरावती /नागपूर)

सर्व उप विभागीय उप जिल्हाधिकारी (प्रांत अधिकारी) / सर्व तहसीलदार

सर्व कोषागार अधिकारी /सर्व पंचायत समितीचे गट विकास अधिकारी

सर्व उप कोषागार अधिकारी

सर्व सहसचिव/उपसचिव/अवर सचिव/कक्ष अधिकारी, महिला व बाल विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई
निवड नस्ती, का-२.